

Dit blad wordt toegezonden aan allen die d.m.v. een jaarlijkse financiële bijdrage van minimaal f 25,- het werk van de Stichting steunen. De S.T.I.P. (v/h Werkgemeenschap Ouders) is een volkomen onafhankelijke organisatie van en voor leken die de ideeën uit de leer van Alfred Adler bekendheid wil geven en hulp wil bieden bij de praktische toepassing daarvan.

De Stichting geeft dit tweemaandelijks blad uit. De Stichting verzorgt vertalingen van I.P. boeken en artikelen. De Stichting geeft brochure's uit over I.P. en opvoeding. De Stichting organiseert lezingen en werkweekendzinnen die voor iedere belangstellende toegankelijk zijn. De Stichting adviseert bij het opzetten en leiden van oudergespreksgroepen. De Stichting adviseert bij het opzetten en leiden van zelfopvoedingsgroepen.

De STIP is geen grote goed geoliede organisatie, maar een stichting die enkel is opgebouwd uit vrijwilligers die alle voorkomende werkzaamheden in hun vrije tijd doen. Meer mogelijkheden dan staan aangegeven liggen momenteel niet binnen ons bereik. Voor uitbreiding van onze mogelijkheden hebben we meer mankracht nodig. We willen daarom graag een beroep doen op uw medewerking, b.v. door daadwerkelijk aangeboden hulp zoals: -vertalen van literatuur -helpen met publiciteit -bijdragen leveren aan dit tijdschrift enz.

Boekenover Stichting voor toepassing van de Individual - Psychologie S.T.I.P.

Opvoeding, zelfopvoeding & onderwijs **S.T.I.P. boekenlijst** met geactualiseerde prijzen!

Auteur(s):	Titel:	Uitgave:	Prijs: excl. porto & verpakking
† Rudolf Dreikurs	"Kinderen dagen ons uit."	Contact-Amsterdam	f 25,-
† Rudolf Dreikurs & Erik Blumenthal	"Ouders en Kinderen, Vrienden of Vijanden?"	Contact-Amsterdam	f 25,-
† Vicki Soltz	"Handleiding voor Leidsters van oudergespreksgroepen." (Beh. bij Kinderen dagen ons uit.)	S.T.I.P.	f 10,-
† Erik Blumenthal	"Oefenboekje voor oudergroepen." (Behorende bij "Ouders en Kinderen...")	S.T.I.P.	f 5,-
† Rudolf Dreikurs	"Een eerste kennismaking met Individual-Psychologie"	S.T.I.P. (brochure)	f 2,-
† Theo Schoenaker	"De Levensstijl, Individual-Psychologische technieken."	Rudolf Dreikurs Instituut Zintersbach BRD.	f 10,-
† Theo Schoenaker	"Omgaan met Stotteraars"	Idem.	f 3,-
† Harold Mosak	"Vroege Jeugdherinneringen als een projectietechniek."	Idem.	f 8,-
† Ken Marlin	"Grondregels voor een praktische opvoeding."	S.T.I.P. (brochure)	f 1,-
† Mark R. Arnold	"Laat ze vechten!"	S.T.I.P. (brochure)	f 2,-
† Rudolf Dreikurs	"Uitspraken van Dreikurs."	S.T.I.P.	f 2,50
† Rudolf Dreikurs Shirley Gould & Raymond Corsini	"Familienrat"	Klett-Stuttgart	f 18,-
† Rudolf Dreikurs	"Soziale Gleichwertigkeit."	Klett-Stuttgart	f 21,-
† Rudolf Dreikurs	"Grundbegriffe der Individual-psychologie."	Klett-Stuttgart	f 18,-
† Rudolf Dreikurs	"Psychologie im Klassenzimmer."	Klett-Stuttgart	f 15,-
† Rudolf Dreikurs & Don Dinkmeyer	"Ermutigung als Lernhilfe"	Klett-Stuttgart	f 12,-
† Albrecht Schottky & Theo Schoenaker	"Was bestimmt mein Leben?"	Rex Verlag München	f 18,50
† Erik Blumenthal	"Wege zur inneren Freiheit." Praxis und Theorie der Selbsterziehung..	Rex Verlag München	f 18,-
† Erik Blumenthal	"Verstehen und verstanden werden." Die neue Art des Zusammenlebens.	Rex Verlag München	f 21,-

*Al deze uitgaven kunt u bestellen door de gewenste titel(s) en het bedrag op uw girokaart te noteren t.g.v. gironummer 31 01 100 t.n.v. S.T.I.P. Arnhem. Ook kunt u schrijven of bellen naar Adrie en Miep van der Horst Vredenburgstraat 47 Westervoort, tel. 08303-2964. U ontvangt dan met de zending een akseptgirokaart. Mensen die de S.T.I.P. met een jaarlijkse financiële bijdrage steunen (min. f25,-) betalen geen verpakking- en verzendkosten. Voor anderen wordt f 5,- per boek in rekening gebracht.

0- Als u nadere informatie wenst en als u zich daadwerkelijk voor de doelstelling van de stichting wilt inzetten neem dan contact met ons op.

Telefoon: 073-416189
08303-2964
085-615558
Adres: Sekr. S.T.I.P.
Zesde Donk 114
5233 XC 's Hertogenbosch

Het volgende nummer van "Opvoeding en Zelfopvoeding" verschijnt in juni 1978 met o.a.:

- Prettige omgang met kinderen door Cameron W. Meredith
- Een kinderspelletje met Ind. Psychologische duiding door Hans Maussen

4e Jaargang nr. 2
April 1978

Dit blad verschijnt 5 á 6 maal per jaar

Redactie en vormgeving:

Toos ten Brinke
Maria Dekkers
Miep van der Horst
Margriet Ebbing
Bernard Ritchi
Hans Maussen
Diny Hyink
Adrie van der Horst

Omslagontwerp:
Guus van Eyk

Inhoudsopgave:

Blz. 25 Kinderen als medewerkers.
Blz. 49 ICASSI 1978

een uitgave van de Stichting voor Toepassing van de Individual-Psychologie

ADRESSEN

Sekretariaat S.T.I.P.
Zesde Donk 114
5233 XC 's Hertogenbosch
Telefoon 073-416189

Redactieadres "Opvoeding en Zelfopvoeding"
Vredenburgstraat 47
6931 EC Westervoort
Telefoon 08303-2964

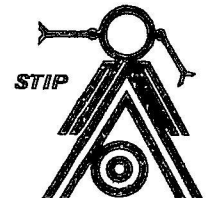
Penningmeester S.T.I.P.
Teisterbantstraat 28
6825 CK Arnhem
Telefoon 085-615558

Gironr. 3101100 t.n.v.
S.T.I.P. Arnhem
RABO-bank Westervoort
rek.nr. 3697.63.009
t.g.v. S.T.I.P.

Algemeen informatieadres: S.T.I.P.
Postbus 16
6930 AA Westervoort

De Stichting voor Toepassing van de Individual-Psychologie S.T.I.P. heeft ten doel de principes van de Individualpsychologie van Alfred Adler te verspreiden en in opvoeding, zelfopvoeding, onderwijs en bedrijfsleven te doen toepassen. (Art. 2 statuten)

OPVOEDING EN ZELFOPVOEDING
Individual-psychologische technieken

1978 nr. 2

KINDEREN ALS MEDEWERKERS door Francis X. Walton & Robert L. Powers

Inleiding
Raadgevers en leraren zijn. hulpverleners. Kinderen komen met woorden en ideeën naar school die ze in hun ouderlijk huis geleerd hebben, en met de getrainde vaardigheid bepaalde sociale rollen tegenover hun ouders en omgeving aan te nemen. Ze komen bij hun leraar om bekwaamheden te leren, waar door ze hun rol in de maatschappij en in de menselijke geschiedenis kunnen spelen. Er zijn weinig beroepen waarin men zulke belangrijke taken toebedeeld krijgt.

Raadgevers en leraren hebben eveneens hulp nodig. Vermoedelijk is het nooit zo moeilijk geweest als vandaag om in de opvoeding de medewerking van de kinderen te verkrijgen. De voortdurende ontwikkeling van democratische ideeën heeft veel van onze traditionele denkwijzen ondermijnd, maar we zijn niet altijd in staat ge-

weest om tot een nieuw en in de praktijk bruikbaar begrip van ons zelf en onze kinderen te komen.

Veel theorieën proberen in wedloop de aandacht van leraar en raadgever voor zich op te eisen. Enkele van deze theorieën zien kinderen met problemen als offers van organische of sociale ontoereikendheid. Als leraren of adviseurs met deze vooropgezette mening kinderen benaderen, zal deze mening hen waarschijnlijk zo zeer in beslag nemen om te ontdekken, met welke ontoereikendheid zij te maken hebben, dat zij het kind alleen maar ontmoedigen kunnen omdat het kind het gevoel krijgt dat bij hem iets niet in orde is. Dat is natuurlijk ook zo. Er is altijd wel iets bij iemand of in een situatie niet in orde. Maar deze constatering hoeft het denken over ons zelf en het leven niet te beheersen.

Andere theorieën doen ingewikkelde methoden van de "versterking" aan de hand. Deze methoden worden toegepast om sociaal aanvaardbaar gedrag van het kind te "produceren". Maar al te vaak gaan de kinderen daarmee even berekenend om als de leraar, als deze middelen gebruikt worden, en ze zullen misschien gaan "staken", als zij de "beloning" waar ze naar toe gewerkt hebben niet krijgen. Maar het kan ook zijn dat de methoden hun aantrekkelijkheid verliezen.

Door onze bewogen historische situatie is geen enkele theorie van het menselijk gedrag volledig in overeenstemming. Diskussies die over de beïnvloeding van kinderen gevoerd worden, houden zich in het algemeen bezig met trefwoorden als "toegeeflijkheid" in tegenstelling tot "straf".

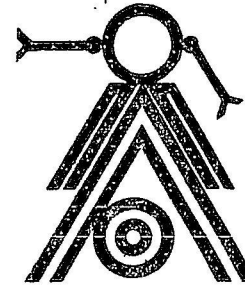
De theorie waarop deze bijdrage gebaseerd is, gaat er van uit dat zowel toegeeflijkheid als straf geen aangewezen middelen zijn, namelijk de voorrechten van koningen en tyrannen, die hun onderdanen "toestaan" om van bepaalde vrijheden onder bepaalde voorwaarden te genieten, en die hun onderdanen "straffen", als ze merken dat de manier waarop de vrijheid in praktijk gebracht wordt, een bedreiging van hun superioriteit is.

In een democratie waarin ieder lid van de maatschappij respect verdient en het recht heeft om zich tegenover anderen gelijkberechtigd te voelen, is noch toegeeflijkheid noch straf zinvol. Straf leidt tot opstandigheid, oppositie en wraak; toegeeflijkheid wordt kwalijk genomen als vernederend en beledigend. Het leveren van een positieve bijdrage is het sleutelwoord in een democratie.

In feite is de bekwaamheid om aan de inzet van allen deel te nemen en bij de oplossing van algemene problemen samen te werken, de grondslag van heel het sociaal leven en kenmerkend voor alle gezonde en gelukkige personen. Het zijn bekwaamheden die voor het overleven en de verdere ontwikkeling van de mens onontbeerlijk zijn.

Alfred Adler wiens begripvolle menselijke psychologie op deze fundamentele veronderstellingen berust, en Rudolf Dreikurs, wiens leven er op gericht was om praktische mogelijkheden voor het uitdragen en de toepassing van deze invoelende psychologie verder uit te werken, zijn onze leraren. In hun geest geven wij hier een beschouwing voor leraren, adviseurs, hoofden van scholen en ouders, die een ondersteuning wil zijn bij hun inzet om met de kinderen, die aan hun zorgen zijn toevertrouwd, om te gaan. We willen geen aanspraak maken op een uitsluitende autoriteit voor onze voorstellen, of dat ze "effectief" zijn zoals wij het zeggen en dat zijn onder alle omstandigheden. Geen enkele theorie kan openheid, warmte en vriendelijkheid, waardoor we de medewerking van kinderen verkrijgen vervangen. Maar ondanks alle aanwezige goede wil en alle liefderijkheid is altijd nog een beter begrip van de kinderen nodig. Zonder dit begrip verandert liefderijkheid vaak in teleurstelling of zelfs bitterheid, als de leraar ziet dat al zijn inspanningen niet gewaardeerd worden.

Hier is nu een inleiding tot dit betere begrijpen. We hopen dat zij aansluit bij dingen die u al met succes in praktijk brengt en dat u deze adviezen kunt gebruiken. →

Frühere Internationale Fortbildungsseminare:

Dänemark	1962
Oregon	1963
Kreta	1969
Deutschland	1971
Israel	1971
Portugal	1973
Holland	1974
Griechenland	1975
Österreich	1976
Holland	1977

Lehrkörper und Organisatoren von ICASSI 1978

- Elsa Andriessens,
Dipl.-Psychologin, Psychotherapeutin I. P., Vorstandsmitglied der Deutschen Gesellschaft für Individualpsychologie (Deutschland).
- Erik Blumenthal,
Psychologe, Hochschuldozent, Vorsitzender der Schweizerischen Gesellschaft für Individualpsychologie (Deutschland und Schweiz).
- Marianne Blumenthal,
individualpsychologische Beraterin I. P., Kunsttherapeutin (Deutschland).
- Jaqueline Brown,
Dozentin am Adler-Dreikurs Institut, Bowie State College, Bowie, Maryland USA.
- Juliet Cavadas,
M. A., Psychologin, Hochschuldozentin (Griechenland).
- Oscar Christensen,
Ed. D., Hochschuldozent (USA).
- Eva Dreikurs Ferguson,
Ph. D., Hochschuldozentin (USA).
- Sadie E. „Tee“ Dreikurs,
Künstlerin, Kunsttherapeutin, Sozialarbeiterin (USA).
- Leo Gold,
Ph. D. früherer Präsident der NASAP, Dozent am Alfred Adler Institut New York und Adler-Dreikurs Institut in Bowie (USA).
- Bronia Grunwald,
M. Ed. Psychologin, Dozentin (USA).
- Mica Katz,
M. A., Dipl.-Psychologin, Dozentin, Direktor des Alfred Adler Institutes in Tel Aviv (Israel).
- Sigrid Koch,
Dr. med., Nervenärztin und Lehranalytikerin, (Deutschland).
- Richard Kopp,
Ph. D., Klinischer Psychologe und Universitätsprofessor (USA).
- Hal Mc Abee,
Ed. D., Hochschuldozent, ICASSI Administrator (USA).
- Werner Morukutti,
Dr. med., Facharzt für Psychiatrie und Neurologie (Österreich).
- Edna Nash,
M. Ed., Hochschuldozentin (Kanada).
- Maria Pappas,
M. A., (USA).
- Floy Pepper,
M. S., Dozentin (USA).
- Bill Pew,
M. D., Facharzt für Psychiatrie, Hochschuldozent (USA).
- Mim Pew,
M.S.W., A.C.S.W., Hochschuldozentin (USA).
- Walter Pieringer,
Dr. med., Facharzt für Psychiatrie (Österreich).
- Ann Platt,
schulpsychologischer Dienst, Programm Coordination (USA).
- John Platt,
Ed. D., schulpsychologischer Dienst (USA).

Theo und Toni Schoenaker,
Logopäden, I. P.-Berater (Deutschland und Holland).

Albrecht Schottky,
Dr. med., Facharzt für Neurologie und Psychiatrie, Psychotherapeut I. P. (Deutschland).

Achi Yotam,
M. A., Hochschuldozent (Israel, USA und Kanada).

ICASSI-Direktorium:

- Vorstand:
- Erik Blumenthal, Deutschland und Schweiz
  - Bill Pew, USA
  - Achi Yotam, Israel
- Sekretärin/Schatzmeister: Edna Nash, Kanada
- Mitglieder:
- Juliet Cavadas, Griechenland
  - Sadie „Tee“ Dreikurs, USA
  - Eva Dreikurs Ferguson, USA
  - Bronia Grunwald, USA
  - Theo Schoenaker, Holland, Deutschland
  - Leo Gold, USA
  - Werner Morukutti, Österreich
  - Hal Mc Abee, ICASSI Administrator, USA
  - Della Irwin, ICASSI Historiker, Kanada

Kosten:

Kursgebühren: (ausschließlich für 14 Tage)

DM 460,- pro Person

DM 690,- für Ehepaare

DM 345,- für schulclassene Jugendliche und für Studenten, insofern sie ganztags in der Ausbildung stehen und Ausweise vorzeigen können.

DM 115,- für Kinder

Pensionskosten: (ausschließlich Vollpension)

Vollpension DM 635,- pro Person

DM 320,- Kinder unter 12 Jahren

Anmeldung und Bezahlung:

Mittels beiliegendem Anmeldeformular an:

ICASSI

c/o Theo Schoenaker

Am Kirchberg 4-6

D 6491 Sinnatal-Züntersbach B.R.D

Konferenzsprachen:

Deutsch und englisch.

Wenn nötig und möglich wird auch in anderen Sprachen übersetzt.

und gleichzeitiger Überweisung der Anmeldegebühr in Höhe von DM 100,- an:

ICASSI 1978

Konto-Nr. 1545 bei der Volksbank

D-7759 Immenstaad/Bodensee B.R.D.

Man kann sich nur für das ganze 14-tägige Seminar anmelden. Nur wer aufgrund zu später Anmeldung nicht mehr aufgenommen werden kann oder einen medizinischen Attest wegen Krankheit vorlegen kann, erhält die Anmeldegebühr zurück.

Anmeldungen werden in der Reihenfolge des Anmeldegebühreneingangs berücksichtigt. Teilnehmer, die nicht im College von Essex wohnen wollen, werden erst angenommen, wenn das College ausgebucht ist.

Der Gesamtbetrag abzgl. der Anmeldegebühren ist bis spätestens 1. Juni 1978 einzubezahlen.

Teilnahmebeschränkungen:

ICASSI-1978 hat an der Universität von Essex nur für 300 Personen einschließlich der Mitarbeiter und ihren Familien Platz. Reservieren sie also rechtzeitig!

Die Größe der Klassen und Kurse ist begrenzt. Die Teilnehmer werden in der Reihenfolge der Zahlung des Teilnahmebetrages den Klassen zugeordnet.

Bestätigung:

Nach Eingang des Anmeldeformulars und der Anmeldegebühr erhalten Sie eine Teilnahmebestätigung mit weiteren Einzelheiten.

Stipendien:

Teilnehmer in schwierigen finanziellen Verhältnissen können bis zum 30. März 1978 Nachlaß der Kursgebühren beantragen. Dieser Nachlaß bezieht sich selbstverständlich nicht auf Reise-, Unterkunft- und Verpflegungskosten.

Stipendien-Anträge können geschickt werden an:

ICASSI, c/o Theo Schoenaker, Am Kirchberg 4-6, 6491 Sinnatal-Züntersbach B.R.D
TEL: 09-4997413/30

KINDEREN LEREN BEGRIJPENGedrag is doelgericht

Zowel kinderen als volwassenen willen het gevoel hebben, dat ze betekenis hebben. Erbijbehoren, erbijpassen, voor anderen iets betekenen, meetellen, dat is belangrijk voor ons allemaal! Zus of zo, of wij het nu met sukses doen of niet, we gedragen ons precies zo als we geloven dat door dit gedrag ons doel bereikt wordt, namelijk een plaats te hebben en belangrijk onder anderen te zijn. Tenslotte proberen we alles te vermijden - en ons zo op ons gemak te voelen -, wat nadelig zou kunnen zijn voor onze positie of ons gevoel van eigenwaarde, zoals wij deze op dit tijdstip bereikt hebben.

Een plaats en een gevoel van betekenis te hebben is gewoonlijk niet moeilijk voor mensen, die een sociale belangstelling ontwikkeld hebben en die er op voorbereid zijn om hun aandeel in de ontwikkeling van ons gemeenschappelijk menselijk leven te leveren. Zulke mensen zijn in het algemeen goede leden van de maatschappij en hun respect wordt door de mensen om hen heen afgedwongen, omdat hun bijdragen gewaardeerd worden.

Een kind dat zich slecht gedraagt, is een ontmoedigd kind
Kinderen worden vaak in de veronderstelling opgevoed, dat zij niet in staat zijn een bijdrage te leveren voor het wel van het gezin en de maatschappij. Men laat hen voelen dat het "werkelijke" werk van het leven alleen door de ouders, andere volwassenen en ouderen gedaan kan worden. Daarom is het kind vaak niet zeker van zijn plaats onder de anderen en evenmin weet het kind of het op een sociaal produktieve wijze een plaats kan krijgen. Het kind zal zich dan onnuttig en negatief gaan gedragen om te laten zien dat het betekenis heeft of om tenminste het gevoel nog minder waard te zijn te vermijden. Een kind dat zich slecht gedraagt, is altijd een ontmoedigd kind.

De vier algemene doelen van opvallend gedrag zijn door Rudolf Dreikurs beschreven.

DOEL 1: Aandacht

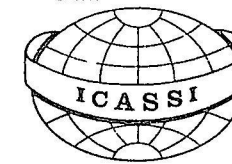
"Ik ben geen buitenbeentje, maar ik zal er in ieder geval op toezien, of ik speciale aandacht, veel ophef

vom 30. Juli bis 13. August 1978

Rudolf Dreikurs Fortbildungsseminar

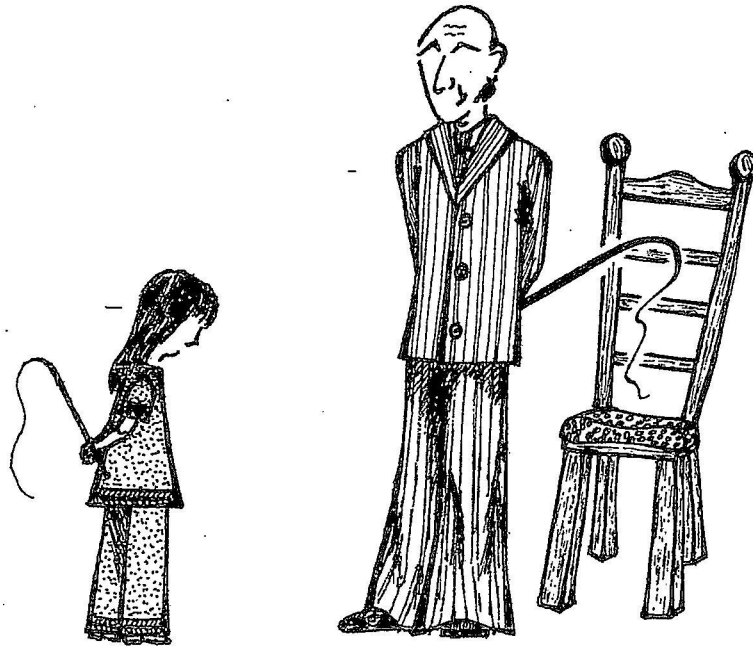
gefördert durch die

Internationale Vereinigung
für Individualpsychologie

unter der Leitung von

(internat. Committee for Adlerian Summer Schools and Institutes)

of speciale bediening krijg."

DOEL 2: Macht

"Misschien kan ik niet de winnaar zijn, maar ik kan de mensen minstens laten zien dat ze mij er niet onder kunnen krijgen of dat ze kunnen verhinderen wat ik van plan ben of mij er toe kunnen overhalen te doen wat zij willen."

DOEL 3: Wraak

~~"De mensen trekken zich niets van mij aan, maar ik kan op zijn minst dingen doen om terug te slaan als ze mij kwetsen."~~

DOEL 4: Ontoereikendheid

"Ik zal niet hetzelfde kunnen doen als anderen, maar als ik niets doe zullen de anderen me met rust laten."

Aandacht en macht zijn beslist de meest voorkomende doelen van slecht gedrag. Gedrag dat op aandacht of op macht gericht is, kan men tijdelijk in ieder klaslokaal en in ieder tehuis vinden.

ICASSI lädt Sie ein zur Teilnahme am Rudolf-Dreikurs-Fortbildungs-Seminar, in dem Theorie und Praxis der Individualpsychologie Alfred Adlers behandelt werden.

Führende Individualpsychologen aus verschiedenen Ländern finden sich zusammen, um eine intensive Einführung und Fortbildung zu vermitteln. Diese richtet sich an Lehrer, Sozialarbeiter, Sozialpädagogen, Theologen und Berater in ähnlichen Berufen, Ärzten und Psychologen, die im Bereich der psychischen Gesundheit tätig sind.

Dozenten und Teilnehmer kommen aus europäischen Ländern und Israel, sowie aus den Vereinigten Staaten und Kanada.

Die Lehrveranstaltungen in Form von Vorträgen, Demonstrationen, Arbeits-, Interessen- und Selbsterfahrungsgruppen, sowie informelle Diskussionen berücksichtigen alle Aus- und Weiterbildungsstufen. Das Zusammenleben unter einem Dach bietet den Menschen aus verschiedenen europäischen und Überseeländern die Gelegenheit Menschen verschiedener Herkunft und Erfahrung und unterschiedlicher Kulturen gerade auch in Bezug auf ihr Interesse an der Adler'schen Psychologie kennenzulernen.

Ein Ziel der Sommerschulen ist auch die Vorstellung und Verbreitung der von Alfred Adler begründeten Individualpsychologie für Erstinteressenten.

DIESES JAHR IN ENGLAND Essex Universität, Colchester.

Das Rudolf Dreikurs Sommer Institut 1978 wird vom 30. Juli bis zum 13. August in England an der Universität von Essex in Colchester stattfinden. Colchester liegt ungefähr eine Bahnstunde östlich von London. Die recht neue (1962) Universität liegt im Herzen der frühen (200) römischen Siedlungen auf dem Gelände des durch Georg Constables Gemälde berühmten Wivenhoe Park.

Die Teilnehmer können sich im Bereich der Arbeitsgruppen auf eines von fünf Hauptgebieten konzentrieren:

1. Gemeinwesen und Gruppenarbeit
2. Erziehung und Familie
3. Schule: Unterricht und schulische Sozialisation
4. Partnerschaft und Ehe
5. Beruf

Ein genauer Katalog der Kurse und anderen Aktivitäten wird Ende April zur Verfügung stehen.

raren, direktoren, administratief personeel enz. zitting hebben.

KONKLUSIES

In het zakenleven wordt een handelaar gewipt als hij de weerstand van de klanten niet kan overwinnen.

In de opvoeding is het omgekeerd. Als een leraar de weerstand van een kind niet kan overwinnen, wordt het kind van school gestuurd.

Iedereen geeft toe dat dit onsportief is. Desondanks werden tot nu toe weinig leraren geholpen om een manier te vinden om kinderen op te voeden en hun medewerking te krijgen voor de opdracht van het leren.

De in dit artikel aangehaalde technieken worden aanbevolen omdat in de praktijk gebleken is dat ze dienstig zijn om jonge mensen tot medewerking over te halen. Diegenen onder ons, die de jeugd willen beïnvloeden, moeten hun intuïtie gebruiken om aanvullende technieken te ontwikkelen, die het gevoel versterken dat deze technieken er eenvoudig bijhoren.

Deze technieken kunnen in kleine groepsbijeenkomsten van leraren en ouders toegepast en aan de hand gedaan worden. Regelmatige bijeenkomsten voor dit doel kunnen een buitengewoon nuttige bron van informatie en bemoediging zijn.

De auteurs verzoeken u van de hier beschreven principes niet af te wijken, omdat onderdelen van de techniek op zich genomen niet het gewenste effect sorteren. Wij stellen voor dat u uw omgangsvormen met jonge mensen eens controleert om vast te stellen, of u door uw gedrag het onaangepaste gedrag van jongeren verder nodig en de moeite waard maakt. Bovendien zou u eens moeten nagaan of u nog steeds een superioriteitspositie inneemt of probeert in te nemen. Het "uur van de meester" - inclusief schoolmeester - is voor altijd voorbij. Om een leider met gezag te zijn, moeten wij de jeugd op onze hand zien te krijgen. Haar medewerking kan niet afgedwongen worden. Dat is geen gemakkelijke taak, maar het is nu eenmaal onze taak als opvoeders en als ouders.

Uit: Impulse Nr. 2 en 3, jaargang 1977.

Het speciale doel van het opvallend gedrag leren kennen kan men door op verschillende tekens te letten. Aanwijzingen vindt men, als men let op het typische gedrag van het kind, en tevens let op zijn antwoord op voorstellen tot verbetering en de eigen reactie op het slechte gedrag.

Aanwijzing 1: Door het gedrag van het kind

Aandacht:

Het kind is rumoerig, rusteloos, wil een goede beurt maken, doet zijn uiterste best om een goede indruk te maken, is vrijpostig, haalt kattenkwaad uit, hangt de clown uit en is "hyperactief".

Macht:

Het kind is agressief, bestrijdt autoriteiten, is schaamteloos, weigert zijn werk te doen, liegt, gehoorzaamt niet, gebruikt woede-uitbarstingen, probeert de baas te zijn, pruilt, huult, als het niet gaat zoals het kind het wil.

Wraak:

Het kind gebruikt geweld, is brutaal en weerspannig, kwetst door woorden en/of lichamelijk zijn leeftijdgenootjes of volwassenen.

Ontoereikendheid:

Het kind doet niets, wil het ook niet proberen; als het iets probeert, geeft het gemakkelijk op; trekt zich van de anderen terug, is onderdanig, zacht; dit alles wordt gewoonlijk niet voor een ordeprobleem gehouden.

Aanwijzing 2: Door het antwoord van het kind op voorstellen tot verbetering

Aandacht:

Voor een ogenblik houdt het kind op.

Macht:

Het slechte gedrag duurt voort, kan zelfs nog erger worden, als men probeert korrigerend in te grijpen.

Wraak:

Het kind gaat tot nog meer geweld over, als men het wil korrigeren: het streeft naar vergelding.

Ontoereikendheid:

Geen antwoord, als men probeert het te korrigeren.

Aanwijzing 3: Door de eigen, persoonlijke reactie

Aandacht:

U voelt zich geprikkeld. U bent bereid te denken dat het kind een belasting of plaag is of minstens, dat het te veel tijd voor zichzelf eist.

Macht:

U voelt zich verpletterd, gefrustreerd, gemanipuleerd en boos. Het kan zijn dat u zich in uw leiderspositie aangetast voelt.

Wraak:

U voelt zich gekwetst. Het kan zijn dat u het kind voor gemeen en akelig houdt.

Ontoereikendheid:

U voelt zich hulpeloos of hebt het gevoel dat u er in berust. "Wist ik maar, wat ik met hem beginnen moet!" U kunt het kind voor dromerig of dom houden.

Een kind zal zijn gedrag niet veranderen, als het niet inziet dat zijn gedrag de oorzaak van zijn moeilijkheden is.

Kinderen zijn zich bijna nooit van het doel van hun gedrag bewust. Daarom is het voor de leraar ongetwijfeld van belang, dat hij zich van de vier doelen bewust is en dat hij inziet, dat het gedrag op een bepaald doel gericht is. Een leraar die dat weet, is dan in staat van de volgende adviezen gebruik te maken:

1. Het kind helpen om het doel van zijn opvallend gedrag te begrijpen.
2. Ophouden om dit gedrag voor het kind lonend te maken.
3. Naar wegen zoeken, hoe hij het kind bemoedigen kan.
4. De klas als groep zo inzetten, dat de kinderen bereid zijn op prettige wijze samen te werken.

Het kind kan leren het doel van zijn gedrag te begrijpen.

Een leraar of adviseur kan het kind individueel of in een groepsgesprek helpen om het doel van zijn opvallend gedrag te begrijpen. (Een goed gebruik van groepsdynamische processen is essentieel voor een gelukkige en produktieve klas en zal later besproken worden.) Het is van wezenlijk belang dat de onthulling van het doel vriendelijk gebeurt. Als u boos of opgewonden bent, dan wacht u op een andere en betere gelegenheid. In de praktijk is gebleken, dat het een goede steun is om te leren de volgende zinnen te gebruiken.

heden uit de weg te ruimen. Soms kunnen groepen weinig doen om een situatie te veranderen, toch is alleen al door de discussie iets veranderd, bij voorbeeld de atmosfeer. De jongeren voelen dat zij met respect behandeld worden, dat hun argumenten betekenis hebben en dat zij niet in een positie van minderen gedrongen zijn. Onder deze voorwaarden groeit de bereidheid tot samenwerking met volwassenen. Het geheim van het succes is: Lever geen strijd, maar geef ook niet toe. Soms lopen zulke discussies zonder resultaat af. Dan moeten ze later herhaald worden als we over meer informatie beschikken of tot een ander inzicht gekomen zijn. Dan kan men zeggen: "Het schijnt dat we vandaag niet tot overeenstemming komen, wat denken jullie ervan als we morgen een nieuwe poging zouden doen om tot een oplossing te komen?"

Gesprekken in kleine groepen zijn altijd doelmatiger dan gesprekken onder vier ogen, omdat jongeren meer waarde hechten aan de normen van de jeugd dan aan de ideeën van volwassenen. Een kleine groep kan zeer effectief de gedragsdoelen van een lid uitwerken en begrijpelijk maken. Direkteuren en leraren zullen ervaren, dat het heel wel mogelijk is om de sfeer op school te veranderen, als regelmatig discussies met leerlingen gehouden worden. De inrichting van een gemeenschapsruimte op scholen kan zeer dienstig zijn voor het uitbannen van superioriteits- en inferioriteitsbetrekkingen. Een dergelijke ruimte heeft tot doel leraren en leerlingen als mensen dichterbij elkaar te brengen. Beide groepen kunnen hier bijeenkomen om gezellig een kop koffie te drinken of een ongedwongen gesprek te voeren.

Het leerlingenbestuur kan zijn positie en zijn produktiviteit door het opstellen van regels motiveren en verder uitbreiden, waardoor dit bestuur representatief voor alle leerlingen wordt. Momenteel worden de vertegenwoordigers van leerlingen- en studenteneemité's door de meerderheid van de studerende zo beschouwd alsof zij in lief en leed met de vijand een verbond hebben aangegaan.

De auteurs maken geen grapjes als zij een politiek voorstaan, die in het leerlingenbestuur ook zitting van leerlingen eist, die voor het eindexamen gezakt zijn en in het verleden de school verlaten moesten. Een nog betere oplossing zou zijn, dat een bestuur gevormd wordt waarin leden uit leerlingen, le-

TIPS VOOR DE OMGANG MET JONGEREN

In de hele wereld liggen leraren en ouders overhoop met jongeren. Deze volwassenen hebben zelf niet in de gaten, dat zij zelf het gedrag van de opgroeiende jeugd nodig maken. Het meest voorkomende doel van het onaangepaste gedrag is het streven naar macht, en een gemakkelijke manier om een zweempje macht te verkrijgen is: opstandig zijn.

Jongeren zijn uiterst gevoelig voor situaties, waarin zij in de positie van de mindere gedrongen worden. Als wij in woord en daad de jongeren laten merken, dat hun standpunt geen betekenis heeft, dat wij alles beter weten als wij hun zeggen hoe ze hun tijd moeten doorbrengen, wie ze als vriend moeten hebben en wanneer zij 's avonds thuis moeten zijn, dan brengen we ons zelf in de situatie, waarin van vijandigheid sprake is. Dat betekent echter niet, dat we geen verantwoordelijkheid van leiders voor de jonge mensen hebben of dat alle getroostingen hen aan een goed gedrag te helpen, onwelkom zijn. Het wil eenvoudig zeggen dat jongeren niet de richting uit willen gaan waarnaar zij zich gedwongen voelen. Jonge mensen waarderen de vriendelijke leiding door volwassenen voor wie ze respect hebben. Maar liever benadelen zij zichzelf erg, alleen om de aanmatigende volwassene te laten zien, dat hij geen macht over hen heeft. De macht om "nee" te zeggen, is absoluut. Om samenwerking te verkrijgen, moeten wij de partner tot ja-zeggen brengen. Hij kan ons namelijk laten zien, dat hij niet meer meedoet als hij het niet wil. Miljoenen volwassenen hebben dat nog niet begrepen. Het resultaat van dit gebrek aan inzicht is, dat veel scholen en gezinshuizen bewapende kampen zijn. Op het moment dat leraren en ouders de strijd met jongeren beginnen aan te binden, geven ze alle mogelijkheden voor een positieve gedragsbeïnvloeding op.

Volwassenen moeten zich niet in een machtsstrijd begeven en moeten de moed hebben de verdediging van hun status en de bevoogding van de jongeren op te geven. "Je hebt gelijk, Pieter, ik kan je tot niets dwingen. Maar kunnen wij beiden niet iets doen om de situatie te verbeteren?"

Zowel in het klaslokaal als thuis moeten we gesprekken aanknopen met jongeren om de moeilijkheden te bespreken en om tot overeenstemming te komen wat we samen kunnen doen om moeilijk-

1. "Andrea, weet je waarom je dit of dat vervelend gedrag (vult u zelf maar in) in de klas toont?" (Het antwoord is bijna altijd hetzelfde: "nee". Als het zeldzame geval zich voordoet dat het kind met "ja" antwoordt, zullen de volgende verklaringen van het kind uitvluchten zijn; ze mogen de volwassene niet verhinderen om de volgende vragen in de voorgestelde vorm toe te voegen.)
2. "Mag ik je zeggen wat ik denk?" (We verwijten het kind niets maar vragen het alleen maar om toestemming hem onze mening te zeggen. Hier zal het kind wel altijd "ja" zeggen, omdat het geïnteresseerd is in wat u denkt en zult zeggen.)
3. (Doel: aandacht) "Zou het kunnen zijn dat jij denkt, dat ik niet genoeg oog voor je heb (of een formulering die het gedrag van het kind het beste verwoordt) ... dat je wilt hebben, dat ik me met jou bezig houd?" "... dat je wilt dat we allemaal naar jou kijken?" Het is raadzaam dat de leraar met een vraag begint, die het eerste doel (aandacht) betreft. Als hier geen antwoord komt of geen aanzet van een instemmingsteken te zien is, kan het onderzoek naar de volgende doelen als volgt voortgezet worden.

(Doel: macht) "Zou het kunnen zijn, dat je mij wilt tonen, dat je doet wat je wilt en dat niemand jou kan beïnvloeden?"

(Doel: wraak) "Zou het kunnen zijn, dat je mij (of je leeftijdgenoten) wilt kwetsen?"

(Doel: ontoereikendheid) "Zou het kunnen zijn dat je het gevoel hebt, dat je het niet zo goed kunt als je het eigenlijk zou willen en dat je het daarom helemaal niet probeert?" of "Zou het kunnen zijn, dat je de mensen er toe brengen wilt, dat zij jou met rust laten?"

Als u op het juiste spoor bent, zult u in het gezicht van het kind de herkenningreflex ontdekken. Dat is een plotseling glimlachen met direkt oogkontakt, dat soms de schijn heeft van een onvrijwillig antwoord, dat niet vermeden kon worden. In dat geval hoeft u geen verdere vragen meer te stellen. Van de andere kant als u gegokt hebt en daarmee een vergissing begaan, hebt u op zijn minst de vergissing ingezien en kunt u over het volgende doel vragen stellen. Vanaf het ogenblik dat u de herkenningreflex of een of ander teken van instemming gezien hebt, zal het voor het kind niet meer gemakkelijk zijn om met

zijn storend gedrag door te gaan, en wel omdat het kind ingezien heeft hoe het zichzelf moeilijkheden op de hals haalt. Bovendien weet het kind, dat u het doel van zijn gedrag kent.

In handen van een volwassene die vriendelijk is, is dit een uiterst effectieve techniek. Het is altijd bemoedigend voor het kind om te ontdekken, dat het begrepen wordt door iemand die zijn moeilijkheden meevoelt. En juist omdat deze techniek zo effectief is, moeten drie voorzorgsmaatregelen in acht genomen worden, als men ze positief gebruiken wil.

Op de eerste plaats dient u te vermijden, dat u met uw kennis van de "doelen" of willekeurige andere psychologische inzichten op iemand een etiketje plakt of hem aanklaagt. Het kind is niet iemand die per se aandacht vraagt. Het is ontmoedigd en het zoekt aandacht, omdat het zich herverzekeren wil. Als u met het kind vecht en als u de superioriteit van uw kennis gebruikt om een overwinning op het kind te behalen, dan zal uw aanklacht en uw etiketteren door het kind als ontmoedigend ervaren worden. Het zal erg nadelig zijn voor uw relatie met het kind en het kan zelfs zo ver gaan, dat het vertrouwen van het kind in volwassenen in het algemeen geschonden wordt.

Op de tweede plaats moet na ieder gesprek tussen kind en volwassene, waarin het verkeerde doel blootgelegd werd, een tweede gesprek volgen over wat we nu samen kunnen doen om het storende gedrag te veranderen. Het kind is er helemaal niet mee gebaat, dat de verborgen bedoelingen van zijn problematisch gedrag blootgelegd worden, als u niet tevens van plan bent hem bij de oplossing van zijn probleem, dat het heeft en in stand houdt, behulpzaam te zijn.

Op de derde plaats dient u steeds te bedenken, dat als u werkelijk wilt dat het kind met u samenwerkt, dat het erom gaat met het kind te praten, en dat het er niet om te doen is dat u voor het kind een monoloog houdt. De discussie moet vriendelijk en met wederzijds begrip verlopen, dat wil zeggen, zowel met betrekking tot de uiterlijke vorm als met betrekking tot de inhoud. Daarbij moet u uw hoop en vertrouwen tot uitdrukking brengen, dat wij samen de problemen wel onder de knie krijgen. U zult dan precies daartoe zeker beter in staat zijn: met het kind samen te werken en een betere relatie op te bouwen.

sterke kanten zijn. De volwassene verheft zichzelf tot "Beloner". Daardoor gaat het kind alleen nog maar iets voor beloningen doen en niet omdat een handeling nuttig en verdienstelijk is. Er wordt veel schade aangericht als het kind verwacht dat het beloond wordt en weigert zich in te spannen als geen beloning in het vooruitzicht gesteld wordt.

Bestrafing betekent: "Met jou is iets niet in orde." Door straf wordt een kind ontmoedigd en zal het weerstand gaan bieden. Gebruiken ouders lichamelijk letsel, dan wekt dat bitterheid bij het kind op en de wens naar vergelding. Voor samenwerking is dat niet bevorderlijk.

Maakt u gebruik van logische en natuurlijk gevolgen als een respectvolle manier om het kind te laten merken dat onaangepast gedrag niet vooruit helpt. Als een kind 's morgens niet uit zichzelf opstaat en zich niet snel genoeg aankleedt, dan zal het geen tijd voor het ontbijt hebben of het zal de schoolbus missen. Dat is zijn probleem. Maar het kind zal het probleem oplossen als wij erop vertrouwen, dat het een oplossing zal vinden. We mogen het kind niet uitschelden en evenmin zijn verantwoordelijkheid afnemen. Beloning en bestrafing zijn beide niet nodig. Met het kind is alles in orde, alleen zijn gedrag is niet in orde. Als een vader en moeder het kind de gevolgen van zijn gedrag laten merken in plaats van hem alle verantwoordelijkheid te ontnemen, zal het kind de noodzaak van de gedragsverandering inzien.

Als men met conflicten te maken krijgt, is het beter om alternatieven aan te bieden. Een willekeurig alternatief is beter dan helemaal geen. Een kind te vragen of het om negen uur of half tien naar bed wil gaan, werpt meer vruchten af dan eenvoudig te zeggen: "In dit huis gaan we om half tien naar bed."

Maakt u van de gezinsraad gebruik als een middel om medewerking te verkrijgen. In dit forum kan ieder gezinslid leren wat verantwoordelijkheid betekent. Wij als ouders hebben daarbij de mogelijkheid het kind te laten zien, dat het als persoon gewaardeerd wordt en dat zijn ideeën en standpunten voor het gezin belangrijk zijn. De gezinsraad zal op geregelde tijden moeten vergaderen, met het doel dat alle leden de mogelijkheid hebben om hun mening kenbaar te maken en naar voren te brengen, wat zij als belangrijk aanzien en wat hen zelf bezig houdt.

Bepaalt u samen een tijd voor het maken van huiswerk. Bent u het daarover samen eens, dan hangt alles verder van het kind af. Als het dan zijn huiswerk vergeet of niet wil maken, dan zal het zelf wel ondervinden dat er op school moeilijkheden ontstaan. Het kind heeft de keus. Indien u anders handelt, dan zet u meer op het spel dan het leren van schrijven en rekenen. Als u namelijk het kind voortdurend aan zijn huiswerk herinnert, leert u het te verwachten dat anderen de verantwoording voor zijn werk op zich nemen en op zich nemen kunnen. Als u het kind door verboden en straffen dwingt, zal het zich nooit verantwoordelijk voelen. U vergroot alleen de waarschijnlijkheid dat het kind u zal laten merken, dat u het nooit tot een betere prestatie kunt dwingen. U kunt beter van het volgende standpunt uitgaan: Ieder gezinslid heeft zijn taak, vader en moeder en ook de kinderen. Als u het kind vraagt of het zijn huiswerk af heeft, dan is dat hetzelfde als wanneer een vrouw haar man test of hij ook op het werk van de volgende dag voorbereid is. De reactie is waarschijnlijk in beide gevallen dezelfde. Als het kind rapportcijfers mee naar huis brengt, dan is het goed wanneer men met hem vertrouwelijk praat. De discussie moet kort en positief zijn. Bij goede punten laat u eenvoudig blijken, dat zijn kennis hem zal helpen. Vraagt u of het kind nog iets te zeggen heeft. Maakt u weinig ophef over slechte punten en laat u uw gevoel spreken, dat de punten de volgende keer beslist beter zullen zijn. Met een kus of een ander vriendschappelijk gebaar sluit u deze discussie af. Het hele proces mag hoogstens 5 minuten duren. Geeft u geen beloning in de vorm van een cadeau of geld en probeert u niet door omkoping in welke vorm dan ook het kind ertoe te brengen betere prestaties te leveren.

Discipline kan het beste bereikt worden als wij haar niet met beloning of bestraffing proberen te bereiken. Beloning en bestraffing zijn de twee zijden van een munt. Er is geen middenweg mogelijk. Kinderen verlangen discipline en ze verlangen er zelfs vurig naar als ze ontbreekt. Maar discipline wordt niet verkregen door beloning of bestraffing. Beloning betekent: "Als je zo en niet anders gedraagt, ben je akseptabel." Beloning veronderstelt verder de gedachte: "Ik denk niet dat jij over je prestatie tevreden bent, daarom zal ik eens kijken wat ik kan doen om je meer tevreden te maken." Met deze mentaliteit verhinderen we, dat het kind zelf ontdekt wat zijn

KINDEREN HELPEN ZICH TE VERANDEREN

Ermee ophouden om het storend gedrag voor het kind lonend te maken. Als u het doel van het kind herkend hebt, hoeft u zich niet langer de onvrijwillige compagnon te laten maken, die het kind ertoe aanzet om de eenmaal gekozen wegen voor het bereiken van zijn abusievelijke doelen te volgen.

DOEL 1: Aandacht

Probeer zoveel mogelijk geen aandacht te besteden aan het storende gedrag. Probeer in ieder geval de aandacht die daarmee direkt in verbinding staat, te verminderen. Hier een reeks adviezen die in de praktijk nuttig gebleken zijn.

In het verloop van een persoonlijk en vriendschappelijk onderhoud zou u kunnen zeggen: "Paul, we weten allebei, dat we het in de klas niet prettig vinden als jij probeert op deze manier de aandacht te trekken. Desondanks hebben we allemaal aandacht nodig. Hoe zou je het vinden als wij samen een persoonlijke afspraak zouden maken? We zouden kunnen afspreken, hoe vaak per dag jij door mij jouw naam zou willen horen. Zo zou ik je kunnen tonen, dat jij mijn aandacht hebt en we zouden de klas niet storen." Als uitgangspunt zouden we kunnen afspreken, dat ik per dag tien keer je naam noem; dit voorstel wordt precies een week lang uitgeprobeerd. Na een dergelijk gesprek hoeven geen woorden meer en alleen nog maar een klein beetje tijd aan het streven van Paul om aandacht besteed te worden. U hoeft alleen maar het kind toe te lachen, de vinger op te steken en te zeggen: "Dit is een keer", en met de les door te gaan. Niemand behalve de leerling en u weet wat er gebeurt. De aandacht wordt verminderd en het kind weet niet alleen waarom het zich slecht gedraagt, maar het merkt ook dat u de reden voor zijn slecht gedrag kent en begrijpt en dat u het als medewerker in een veranderingsproces aksepteert.

U kunt helemaal niets zeggen, maar alleen ophouden met les te geven en wachten tot het rustig wordt in de klas.

Een andere mogelijkheid zou zijn, het kind voor de logische gevolgen te plaatsen, bij voorbeeld: "Jenny, onze klas kan niet zo goed werken als je dat doet. Zou je willen blijven en ons helpen of zou je liever naar (vul hier een plaats in die betrekkelijk geïsoleerd ligt) gaan, waar je je er niets van

hoeft aan te trekken of je ons stoort?" (We stellen er geen belang in om het kind te straffen, we willen alleen maar dat het zijn verkeerd gedrag verandert. Het kind is al okay, maar zijn gedrag is niet helemaal in orde. Door straf ontstaat alleen maar nog meer ontmoediging en weerstand.

U kunt ook een wederzijdse overeenkomst sluiten met een of twee andere leraren, zodat het kind naar een andere klas kan gaan, totdat het besluit liever een bijdrage tot het groepsgebeuren te leveren. Bij voorbeeld: "Carla, je vindt het toch goed dat Jules een tijdje in jouw klas zit?" "Natuurlijk, Alice, wat is er aan de hand?" "Het is vandaag voor de klas erg moeilijk geweest om te werken, omdat Jules stoorde doordat hij ... (ruzie maakte, de blaadjes van andere kinderen weggriste, of wat voor een andere gedragswijze ook)."

"Ik vind het heel erg om dat te horen, Alice. Ik weet dat jou dat opgewonden moet hebben, omdat ik weet dat jij over Jules zo enthousiast bent ... Je hebt me toch verteld dat je hem zo graag mag." "Ja, ik mag Jules erg graag en hij heeft zich de laatste tijd erg verbeterd, werkelijk, gisteren ... (Let u op het positieve en vermeld de tijden waarop samengewerkt werd enz.)" "Ik weet zeker dat het gauw weer in orde is. Waarom ga je niet hier zitten, Jules, en laat het mij beslist weten zo gauw je je in staat voelt om weer terug te gaan."

Zegt u niets over de poging van het kind om de aandacht te trekken, maar noemt u een ander kind, dat zich op hetzelfde ogenblik door zijn gedrag verdienstelijk maakt.

Nadat de klas regelmatig met opzet diskussies over gedragswijzen gevoerd heeft en deze diskussies al een natuurlijk bestanddeel van het klasseleven geworden zijn, zult u misschien in staat zijn om de maatregelen die u tot nu toe gebruikte, te laten vallen en het probleem aan de hele groep over te dragen. "Beste kinderen, wat denken jullie dat hier gebeurt?" (Deze vraag kan alleen vriendelijk en in een goede stemming gesteld worden. Het mag niet als een poging begrepen worden om het kind in verwarring te brengen of te vernederen.)

Wilt u bedenken dat aandacht willen trekken een teken is dat een kind graag aandacht zou willen krijgen. Probeer mogelijkheden te vinden waarbij het kind deze aandacht verdiend heeft en waar hem deze aandacht kan helpen.

lijke belangstelling voor het welzijn van de leraren en leerlingen en ook voor de oplossing van de toekomstige moeilijkheden hebben. De leerlingen en de docenten zullen op dergelijke activiteiten met loyaliteit en toegenegenheid reageren. Het resultaat is: schoolgeest, enthousiasme en samenwerking.

Men doet er goed aan bij de bepaling van voorschriften en verordeningen die op de school betrekking hebben, zo min mogelijk regels op te stellen; juist zo veel dat de sociale orde gehandhaafd blijft. U bent uw eigen adviseur als u toegeeft aan uw gevoel van volwassene als het om de beslissing gaat, of een regel al dan niet nodig is. Overweegt u bij voorbeeld eens wat een volwassene zou kunnen overkomen als hij zijn potlood of zijn boeken vergeet, als hij kauwgom gebruikt of onder het werk rookt. Waarom zou men voor de leerlingen niet hetzelfde respect opbrengen?

Wat de ouders kunnen doen

De beste manier om verantwoordelijkheidsgevoel te ontwikkelen is simpel verantwoordelijkheid geven en niet over dit onderwerp te praten.

In plaats van kritiek te hebben op het gedrag van het kind, kunt u beter uw eigen gedrag beoordelen. Het is gemakkelijker het eigen gedrag te veranderen dan in een verloren strijd het kind te dwingen zijn gedrag te veranderen.

U behoort te leren begrijpen, dat kinderen door kritiek ontmoedigd worden. Bij uw poging om het kind tot een beter gedrag te dwingen, maakt u de dingen alleen nog erger.

U moet proberen in te zien, dat u het onaangepast gedrag bij het kind eerst mogelijk en de moeite waard gemaakt hebt. U maakt, misschien onbewust, te veel ophef. U maakt zich boos over dingen en bemoeit zich met dingen, terwijl u zich beter om de voortgang van uw eigen werk bekommeren moest.

Als u het kind werk uit handen neemt of het dwingt dingen te doen, dan ontnemt u het kind de gelegenheid zijn eigen kracht te ontdekken. Een principe is daarom: Niets voor een kind doen wat het zelf ook kan doen.

Voor huiswerk is het kind zelf verantwoordelijk. Bemoeit u zich er niet mee, behalve als het kind u eens om raad vraagt.

paste gedrag zo beantwoorden, dat het niet meer de moeite waard is.

Meer letten op suksessen dan op mislukkingen van de leerlingen.

Ontmoedigde kinderen helpen te ontdekken hoe zij een bijdrage kunnen leveren voor het welzijn van de klas, de school en het gezin.

Gebruik maken van het gedrag van die leerlingen, die hun best doen en daardoor iets presteren om anderen daarmee te helpen.

Huiswerk als een aangelegenheid van de kinderen beschouwen, niet als een van de ouders. (Als ouders erop staan om het werk van hun kinderen als hun eigen werk te beschouwen, dan is het beter voor het kind dat men het helemaal geen huiswerk geeft.)

Helpen de ouders tot het inzicht te brengen, hoe zij verantwoordelijkheidsgevoel en medewerking in het kind kunnen ontwikkelen.

Proberen om gespreksgroepen van ouders samen te stellen.

Zorgen dat superioriteits- en inferioriteitsrelaties verdwijnen door met de leerlingen samen te eten of koffie te drinken in plaats van zich van hen te scheiden. Een dergelijk gedrag wordt vooral door jongeren zeer hoog gewaardeerd.

Door het gedrag moet tot uitdrukking komen:

1. medevoelend begrip: "Ik zie dat je het moeilijk hebt"
2. vertrouwen: "Ik denk dat je het kunt"
3. aanmoediging zonder pressie: "Wil je het eens proberen?"

Wat het hoofd van de school kan doen

Als rector kunt u meer dan ieder ander persoon de atmosfeer op school bepalen. Als u een streng bewind voert en over anderen heersen wilt, dan zullen leerlingen en leraren zich tegen u opzetten, zelfs dan als zij bang zijn voor uw macht en autoriteit. Het resultaat is oproer, konflikt, wanorde, rebellie, heimelijk en openlijk.

Van de andere kant kunt u t.o.v. leraren en leerlingen een vriendelijke houding aannemen. U kunt ze bij hun naam noemen en voor ideeën openstaan. U kunt een meevoelende en persoon-

DOEL 2: Macht

Allereerst dient gezegd te worden: Houd u zelf buiten de machtsstrijd. Laat u zich aanvallen. U kunt de leerling niet - ook niet voor een poosje - dwingen iets te doen of ook maar met iets op te houden. Hij weet dat. Alleen volwassenen nemen dat vaak niet waar. Het gedrag van het kind dient ertoe u te laten merken, dat u het niet dwingen kunt iets te doen. Zijn medewerking moet gewonnen worden en kan niet afgedwongen worden.

Bij voorbeeld, nadat het doel onthuld is: "Je weet, Wim, dat je gelijk hebt. Ik kan jou tot niets dwingen, maar ik heb je hulp nodig. Zou je bereid zijn om mij te helpen?"

U hebt een kind voor u, dat gewend is met geweld onderdrukt te worden. Probeer nu mogelijkheden en gelegenheden te vinden, waarbij het zich op positieve wijze nuttig kan voelen. Misschien kunt u de leerling verzoeken om met een ander kind te werken of bepaalde activiteiten van de klas te controleren.

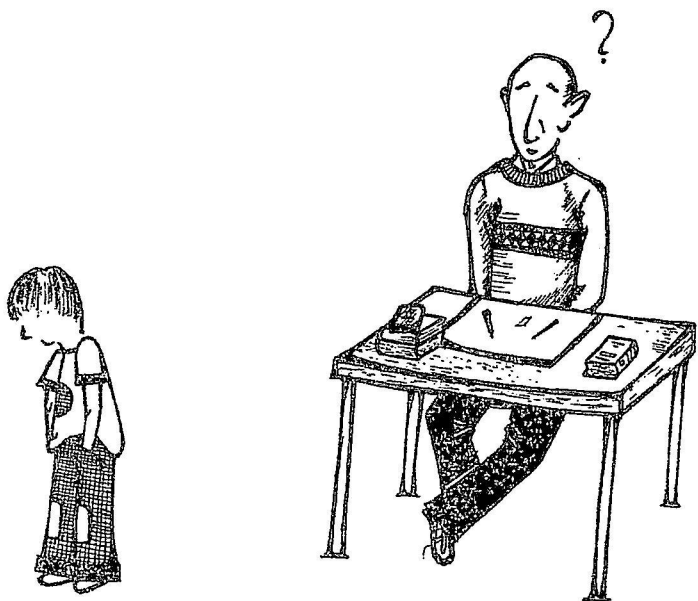
DOEL 3: Wraak

Dit kind gelooft bijna nooit dat het bemind of geaksepteed zou kunnen worden. Probeer nu eens het voor u te winnen. Vraagt u het kind bij voorbeeld eens, of het u eens heel speciaal zou willen helpen. Vraagt u hem eens u te willen helpen om een angstig of ontmoedigde klassekameraad te bereiken. Laat u dit kind eens weten, dat u zijn gevoeligheid als een voordeel beschouwt.

Probeert u eens met de ouders kontakt op te nemen, die ongetwijfeld het kind mondeling of lichamelijk kwetsen om het discipline bij te brengen. Houdt u er wel rekening mee, dat het kind u zal testen als u probeert het voor u te winnen. Het kind zal proberen u uit te dagen om te bewijzen dat het leven toch zo is als het zich dacht - niemand geeft werkelijk iets om mij.

Als men door het op wraak beluste kind uitgedaagd wordt, is het in de praktijk nuttig gebleken om een antwoord als het volgende bij de hand te hebben: "Ik heb het gevoel dat je mij misschien kwetsen wilt en dat vind ik vervelend. Ik zou alleen willen hebben dat je weet, dat ik je niet kwetsen wil. Ik

geloof dat jij in je leven genoeg gekwetst bent." Een dergelijk gesprek wekt in het kind fijngevoeligheid en een beetje vriendelijkheid en vertrouwen op.

DOEL 4: Ontoereikendheid

Gebruikt u al uw creativiteit en fantasie om het kind van deze overtuiging af te helpen en maakt u het met het feit vertrouwd, dat het enkele dingen goed kan. Houdt u er wel rekening mee, dat het kind direkte aansporingen om zijn huiswerk te maken, pertinent weigeren zal. U beantwoordt slechts aan zijn verwachtingen als u ondanks weerstand erop staat. Doet u het liever niet. Legt u zo laag mogelijke maatstaven aan, opdat het kind niet altijd tekortschiet. Waardeert u iedere positieve bijdrage die het kind levert, maar zonder bijzondere nadruk en zonder veel ophef. Daardoor zou het kind namelijk kunnen veronderstellen dat het uw verwachtingen niet vervullen kan.

OVER DE OMGANG MET DE KLAS ALS GROEP

Van de klas een gemeenschap maken! Als leraar horen wij zo veel

"vernedering" door een soort superioriteit in evenwicht te brengen. Zo zal het verwende kind bevredigd zijn als het ons in zijn dienst kan stellen, en het onderdrukte kind is bevredigd als het ons kan bewijzen hoe onbekwaam we zijn om macht over hem uit te oefenen.

ONTWIKKELING VAN VERANTWOORDELIJKHEID EN MEDEWERKING

Schoolrijp zijn betekent verantwoordelijkheid op zich kunnen nemen en tot medewerking bereid zijn.

Als een kind met de mentaliteit naar school gaat, dat het werken op school zijn zaak is en niet een zaak van de leraren en ouders, dan is dat een goed begin. Als het naar school gaat met de wil om met anderen te delen en de rechten van anderen te respekteren in plaats van de mentaliteit, dat hij het middelpunt van alle aandacht moet zijn, dan is dat een nog beter begin. Deze criteria zijn veel belangrijker dan het kennen van het alfabet of de getallen van 1 tot 100 voordat het kind naar school gaat. Als het kind bereid is mede te werken en verantwoordelijkheid op zich te nemen, zal het ook opgewassen zijn tegen de plichten op school. Als het kind zijn energie verkwest met op geraffineerde wijze aandacht te trekken en samenwerking afwijst, dan zal het terugvallen. Misschien wordt het kind zelfs bestempeld als "zwak in lezen" of "ongeschikt voor leren". Natuurlijk mag de fysieke invloed op schoolprestaties niet buiten beschouwing gelaten worden. Maar de genoemde factoren van het gedrag zijn voor de schoolprestaties in veel hogere mate beslissend dan tot nu toe door leraren, ouders en psychologen verondersteld werd. Alle opvoedkundige maatregelen zullen mislukken als het kind niet uit zijn ontmoedigde situatie bevrijd wordt en van zijn verkeerd beeld hoe het in dit leven een plaats kan vinden.

Wat de leraar kan doen

De klas door groepsprocessen tot een eenheid maken.

De medewerking van de groep verkrijgen door zoveel mogelijk ruimte voor discussies over handelingen en activiteiten van de leerlingen te bieden.

De waarde van de eigen handelingspatronen bepalen. Het onaange-

Overbezorgdheid en verwenning hebben niets met welwillendheid te maken. Als we voor onze kinderen plannen smeden en deze dan zelf uitvoeren, dan tonen we weinig achting, omdat we onze kinderen verhinderen hun eigen kracht te ontdekken. Als we onze kinderen beklagen, plukken zij daar geen vruchten van. Medevoelen - abusievelijk ook sympathie genoemd - daarentegen blijkt uit solidariteit en ondersteuning. Medelijden is een soort neerkijken op anderen, waarvan wij denken dat ze hun eigen leven niet aankunnen. Als we kinderen beklagen of hen een overdreven dienst bewijzen of hen zelfs voor de gevolgen van hun gedrag behoeden, laten we hen onbewust merken dat ze niet sterk genoeg zijn om de problemen van het leven te lijf te gaan en op te lossen. Door een dergelijke methode komt het kind tot de volgende konklusies:

1. De mensen moeten zich met mij bemoeien en de zaken voor mij opknappen.
2. Alleen ben ik niet in staat om de problemen van het leven bevredigend op te lossen.

Onderdrukking en autokratische methodes zijn even nutteloos als verwenning. We geven geen blijk van achting als we de kinderen niet de gelegenheid bieden om zelf tot de ontdekking te komen, dat ze voor zichzelf verantwoordelijk zijn; bovendien hebben we geen achting voor het kind als we erop staan alle beslissingen voor het welzijn van het kind zelf te nemen. Deze diktatoriale methode dwingt het kind de volgende ervaringen op te doen:

"Je doet het niet goed, daarom moet ik er voor zorgen dat jij je goed gedraagt." Deze methode lokt weerstand uit. Als we een kind laten weten: "Ik zal er voor zorgen dat jij je zo gedraagt als ik het wil", zal het kind reageren met een gedragswijze, die het volgende uitdrukt: "Het kan zijn dat ik niet zo voortreffelijk ben als jij, maar ik zal je laten zien dat je mij niets afdwingen kunt."

Superioriteits- en inferioriteitsrelaties bereiden zorgen, zijn onstabiel en gaan met manipulaties gepaard. Beide genoemde opvoedingsmethodes behoren tot de categorie van deze relaties. Door deze methodes laten we blijken dat het kind iets niet kan en dat wij voor dit kunnen moeten zorgen. Maar niemand wil inferieur zijn. Daarom proberen kinderen deze

over het stimuleren van individuele verschillen, dat wij soms de groepsdynamische processen in de klas onderschatten. Al te vaak trekken leraren zich onvrijwillig terug in de oppositie met de klas als groep. Een voorbeeld daarvoor is het voornemen om direkt bij het begin van het schooljaar eenzijdig "regels op te stellen". Zo deelt de leraar de leerlingen namelijk per abuis mee: Het gaat hier om 'jullie tegen mij en jullie moeten aan mijn touw trekken'. Door dergelijke fouten kan men het groepsgedrag begrijpen, dat we vaak in situaties aantreffen, waarin plotseling de storende leerling met de klas eensgezind tegen ons is in plaats van dat de klas samen met ons zich tegen het storende gedrag richt. Er kan bijna niets belangrijker zijn om een positief gedrag in de klas in te voeren dan van de klas een gemeenschap te maken en zichzelf als een deel van deze groep te beschouwen.

U kunt in de eerste minuut van het eerste schooljaar met de volgende afspraak beginnen: "We zullen dit jaar veel tijd met elkaar doorbrengen. Dat is onze klas. Soms zullen we wel eens moeilijkheden hebben om elkaar te verstaan. Wat denken jullie, welke problemen zullen op ons afkomen?" Als de leerlingen antwoorden, kunt u de verwachte problemen op een rijtje zetten en dan vragen: "Wat denken jullie, dat we doen moeten als zich dit of dat probleem voordoet?" Dit is een manier om de leerlingen bij te brengen, dat voor hetgeen in de klas gebeurt, niet alleen de leraar verantwoordelijk is, maar ieder die in de klas zit. De leden van de klas als groep kunnen voor zich zelf regels opstellen. Als de regels in de praktijk niet blijken te kloppen, dan is het mogelijk ze bij een volgende ontmoeting te veranderen.

Bepert u in ieder geval de gesprekken over problematisch gedrag. Aktiviteiten en projekten van de klas kunnen bij dergelijke ontmoetingen besproken worden. Deze bijeenkomsten moeten minstens twee keer in de week gehouden worden, opdat over alles wat de klas aangaat, gesproken kan worden. Als de klas meerdere kinderen heeft, waarmee u moeilijkheden hebt, moet u nog vaker dergelijke gesprekken invoeren, misschien zelfs dagelijks (maar dan heel kort), opdat de klas tot een eenheid kan uitgroeien. Leraren kunnen bezwaren maken, dat dit te veel van de lestijd vergt, maar als de klas niet eensgezind is, kan de lestijd ook niet werkelijk zinvol benut worden. Zelfs dan, als de leraar een klas slechts voor een bepaald vak per dag

ziet, zoals bij voorbeeld bij het middelbaar onderwijs, zou toch minstens een deel van de wekelijkse lessen aan dit soort gesprekken besteed moeten worden.

De klas in dienst van de leerlingen: ze kunnen hun eigen gedrag begrijpen

Er zijn meerdere methodes, die een leraar kan toepassen om zijn leerlingen de doelen van aangepast en onaangepast gedrag duidelijk te maken.

Men kan verhalen over het onaangepast gedrag van dieren vertellen. Men kan hypothetische gevallen konstrueren die op de omstandigheden in de klas lijken. Als de klas aan de discussie over het doelgerichte gedrag gewend is, kan men de klas ook toestaan het gedrag van een medeleerling te bespreken, zoals bij voorbeeld: "Angela schijnt toch van tijd tot tijd in de klas te roepen; ik vraag mij af waarom zij dat doet?" of als men duidelijk wil maken dat een storend kind een ontmoedigd kind is: "Het komt me voor dat Harald hier ongelukkig is. Wat denken jullie dat we er aan doen kunnen?"

Brandende vragen over de doelen van het onaangepaste gedrag

Een bedoeling die begrepen is, is een bedoeling die nog eens overwogen en tenslotte veranderd kan worden. Daarom is het nodig dat de leerlingen duidelijk voor ogen staat wat hun bedoelingen zijn. Daarom moet een leraar bespiegelingen vermijden die op een oorzaak van het gedrag gericht zijn, maar de leraar moet zich op de eerste plaats richten op het doel.

"Marieke komt uit een arm gezin, meneer, misschien dat ze zich daarom verkeerd gedraagt." Dit is geen akseptabel antwoord, omdat dit antwoord niet verklaart wat Marieke met haar gedrag wil bereiken, en verder ligt in dit antwoord niet besloten, dat veel leerlingen uit een arm gezin zich goed gedragen.

Na een betrekkelijk korte tijd zullen de leerlingen het klaarspelen, dat ze de doelen van hun gedrag herkennen. Enkele leerlingen zullen de leraar uit zichzelf helpen, doordat ze hun eigen doelen ontdekken, waarvan ze vroeger geen notie hadden. Dit is een belangrijke bijdrage tot de geestelijke gezondheid van de leerlingen. De leerlingen worden zich ervan

bewust, dat zij hun gedrag zelf kiezen en bepalen kunnen. Daarom kunnen ze ook de verantwoording voor de gevolgen van hun gedrag op zich nemen. Als ouders en leraren het klaarspelen om hun kinderen deze belangrijke eigenschap in de loop van hun kinderjaren bij te brengen, dan is het veel minder waarschijnlijk dat dit later een therapeut moet doen.

Andere voordelen van de groepsdiskussie

werden vaak waargenomen. Hier enkele voorbeelden: Leerlingen kunnen als gelijkwaardigen aan een groepsdiskussie deelnemen. Terwijl enkele kinderen denken dat zij niet in staat zijn bij een proefwerk iets te presteren, dan kunnen ze toch hun ideeën in een groepsdiskussie naar voren brengen.

De nadruk ligt op wederzijdse hulp en niet op concurrentie.

Een groep is een kracht die waarden vormt. Leerlingen bewegen zich in de richting van ideeën over waarden in de groep, die veel indruk op hen maken. Dit geldt op de eerste plaats voor jongeren. Zoals de klasgesprekken hier beschreven zijn, kunnen zowel leerlingen als leraar een bijdrage tot de ontwikkeling van dergelijke waarden leveren.

VERKEERDE WEGEN IN DE OMGANG MET KINDEREN

In principe zijn er twee verkeerde methodes die ouders en leraren in de omgang met kinderen toepassen. De ene methode is de verwennende en al te beschermende houding, de andere methode is die van onderdrukking en autokratische opvoeding. Behalve dat leraren inzien dat deze opvoedingsmethoden nutteloos en schadelijk zijn, kunnen zij ook gemakkelijk een kind in hun klas ontdekken, waarvan de ouders geen betere methodes voor de opvoeding en beïnvloeding van hun kinderen kennen. In dergelijke gevallen is het vaak mogelijk om de ouders individueel of in groepsverband te helpen, opdat zij inzien hoe zij zelf mede de oorzaak van de moeilijkheden van hun kinderen zijn.

(Een adviseur kan veel goeds voor kinderen, leraren en ouders doen door leergroepen van ouders samen te stellen, die zich met meer doelmatige opvoedingsmethodes bezig houden. Gebleken is dat zulke groepen een grote bron van informatie en bemoeiding voor duizenden ouders zijn.)